

Onze methode van bijhouden zoals verteld op de studiedag in Roermond.

Na een inleiding beschrijven wij de gang van zaken aan de hand van de loop der seizoenen.

Door de enigszins schematische manier van beschrijven kan het lijken of het allemaal gladjes verloopt. Die indruk is fout. Feitelijk strompelen we van de ene naar de andere fout door het jaar; dus laat U zich niet ontmoedigen als het soms niet lukt zoals het zou moeten, dat is bij iedereen zo.

Wij houden bijen vanaf 1969, eerst een beetje, en na het pensioen in 2000 met zo'n honderd volken die we inzetten voor bestuiving van morellen, peren, appels, blauwbessen en frambozen en voor honingwinning. Aanvankelijk met spaarkasten en met de Aalster methode zoals die ook nu nog aan beginners wordt geleerd, dus met zwermbestrijding door het maken van kunstzwermen.

Vroeger was er op het platteland een duidelijke scheiding van voorjaarsdracht en zomerdracht met er tussen, in mei, een periode met weinig dracht. Inmiddels is echter het boerenland een woestijn geworden voor insecten en moet men reizen of in een stad of dorp wonen om honing te kunnen winnen. En dan is het jammer om de groei van een volk een maand lang stop te zetten en het daarmee de ijver en de schwing te dempen. We hebben dus de zwermkoorts op een andere manier willen minderen. In de eerste plaats door selectie van zwermtrage bijen. De voordelen daarvan zijn er zonder twijfel maar ze blijven beperkt. Daarnaast door grotere kasten te gebruiken, 13 raams Dadantkasten. Dat was al een grote verbetering, maar het was moeilijk om ze altijd vol te krijgen en nu werken we al jaren, ook vanwege het mindere gewicht (je wordt ouder) met 11 raams Langstrothkasten. We hebben onze methode kunnen aanscherpen na de publicaties over het onderzoek in Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Bayern en Baden-Württemberg Duitsland, genaamd "Betriebsmittel im Vergleich", waarin de honingopbrengst bij verschillende manieren van bijhouden over heel Duitsland werden vergeleken en dat op initiatief van het Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz werd gedaan en waaraan de namen van onder anderen Gerhard Liebig, Otto Boecking en Pia Aumeier zijn verbonden. Ons klimaat is iets anders dan dat van onze oosterburen, daardoor gaat het bijhouden hier ook wat verschillend.

In het vroege voorjaar staan bij ons de oude volken op een of twee bakken en de jongvolken bijna allemaal op een bak. Tijdens de wilgenbloei wordt als het gaat (dat is meestal) de onderbak verwijderd evenals het teveel aan voer. Nu of later zorgen we ervoor dat de twee buitenste raten in de bovenbak geen voer bevatten zodat je later die honing kunt oogsten. Bovenop komt een bak met kunstraatramen. Als een volk te zwak is, nl minder dan vier ramen bijen dan wordt het bovenop een sterk volk gezet boven een koninginnerooster en zonder eigen bodem. Zo'n volkje wordt dan versneld wat sterker en brengt nog wat zomerhoning. Het wordt weer zelfstandig bij de morellenbloei en krijgt wat later een honingbak. Een volk dat minder dan vier ramen heeft wordt verenigd.

Bij het begin van de kersenbloei komt de honingbak er op met kunstraatramen boven een koninginnerooster. De bescherming tegen muizen moet nu uit het vlieggat. En een leeg raam zonder kunstraat en liefst met maar een draad in de tweede bak naast het broednest voor darrenraat.

Als de paardebloemen in de pluis gaan dan beginnen de zwermcontroles. Iedere week moeten ze gebeuren met een dag of twee speling tot [15 juli](#). Zij zijn het hart van onze methode.

Het gaat zo:

Altijd op dezelfde manier werken.

Honingbak losmaken en een klein scheutje rook geven. De bak meteen er af en op het deksel zetten. De tweede bak losmaken, klein scheutje rook, de bak iets naar achter schuiven en naar voren klappen. Pas op dat hij er niet af valt. Kijk of er doppen zijn aan de onderranden van de raten en let op of er geen eitjes in de speeldopjes zitten. Gebruik een lamp als je tegen de zon in kijkt. Dan de tweede bak terug. Bekijk het darrenraam. Het darrenraam is ook een bouwraam, je kunt er de stemming van het volk aan aflezen. Is er nog niets aan gedaan? Het volk is nog te zwak, je kunt het verder een week met rust laten. Later in het seizoen, als er eerder wel darrenbroed is geweest dan betekent een niet of aarzelend uitgebouwd darrenraam gevorderde zwermneiging; het uiteinde van de raat is dan niet wit en scherp maar beduimd en stomp, een beetje afgerond. Als er aan het raam gebouwd is dan aan de andere kant van het broednest nog een darrenraam. (De volgende darrenramen hoeven niet meer aan de rand van 't broednest). Als het raam de helft tot tweederde is verzegeld kan het er uit en een nieuw er in. Er zitten er dus altijd twee in.

Is het volk sterk? Ten eerste: is de honingbak al wat zwaarder? Twee: zijn alle ramen boven vol bezet met bijen? Is het darrenraam belegd? Als je denkt dat de kast al aardig vol zit haal er dan een raam met gesloten broed en een beetje eitjes uit en hang dat in een meegenomen lege kast. Met de bijen die er op zitten en zonder koningin. Ben je bang dat de moeder er op zit sla het dan af terug in de kast en doe er bijen uit de honingbak bij, een handjevol is genoeg. Doe dat ook als je er niet zeker van bent of het volk sterk genoeg is, een verzwakking is niet zo erg als zwermkoorts. Als er beneden nog oude raat zit haal dan een raam broed van beneden er uit en vervang dat door een raam uit de bovenbak, net zo lang in de volgende weken tot er beneden geen oude raat meer zit.

Met de uitgenomen raten kun je twee dingen doen. Je kunt van iedere raat broed een volkje maken door er een voerraam en een kunstraatraam in te hangen en het elders te zetten met het vlieggat superklein. Het broedraam aan de kant bij het vlieggat. Na [10 juni](#) alles dubbel zo groot anders komt het volkje niet meer op sterkte voor de winter en na [25 juni](#) alles drie. Om de paar weken even controleren of de koningin legt en zonodig uitbreiden met kunstraat en soms wat voer. Wordt het niks dan verenigen met de burens. Eind augustus zijn dat al sterke volken. Een tweede mogelijkheid is een verzamelbroedaflegger, na negen dagen verdelen in volkjes met ieder een dop ofwel de doppen breken en kweekmateriaal inhangen. Het voordeel is dat je de uitgenomen broedramen niet op eitjes hoeft na te kijken, die zitten er altijd wel op een van de ramen in. Een nadeel is dat, als er een raam bij was waar een koningin op zat (vroeg of laat gebeurt je dat een keer) dan heb je geen jongvolk maar wel een honingvolk stikvol jonge bijen, dat je goed op zwermplannen moet controleren. Je moet er wel een honingbak op zetten.

Als je bij de controles open doppen vindt dan moet je helaas het hele broednest nakijken en deze allemaal uitbreken. Daarna behandelen als een sterk volk. De week er op vind je dan soms ook doppen. Dan doe je hetzelfde. Als het de derde keer gebeurt, dat is lang niet altijd, dan moet je ingrijpen door een vlieger te maken. Je hangt een paar ramen broed in een lege bak, vult deze aan met kunstraat, en zet hem op de bodem van het oude volk met daarop boven een moerrooster de

honingbak. De rest van het broed zet je apart op korte afstand, aangevuld met kunstraat. Er boven op met een separator kan ook. Of met een snelgrovebord, dat gebruik ik zelf graag. Google het maar eens. Een week later kijk je waar de koningin zit (het ene volk heeft redcellen en het andere heeft eitjes). Bij een beetje opletten heeft het weggezette volk de moer. Als het weggezette volk de redcellen heeft kun je het op een dop zetten, anders geeft het soms een zwermpje. De vlieger bijt eventuele redcellen uit als er eentje uitgelopen is. Je houdt dan de honing over die je had en soms nog wat er bij. De twee volken kun je verder apart behandelen of ook verenigen als het jongvolk gesloten broed heeft en het seizoen nog niet ver is. Ook kun je later een honingbak op het volk met de moer zetten als het apart staat of boven en er nog dracht is.

Als je bij de controles een gesloten dop vindt dan is moeder weg en moet je je verlies nemen en het volk met rust laten. Dat gaat je zeker wel een keer gebeuren. (Het darrenraam kan er uit). Je verdriet wordt dan wat minder doordat je er niet veel werk meer aan hebt tot de honingooft; die valt vaak nog mee.

Alles wat van belang is op de kastkaart zetten.

De volken die iedere 14 dagen een raam met gesloten broed afgeven (dat is het maximum) en dan ook nog de nodige darrenraten dat zijn natuurlijk de goudhaantjes. Die koninginnen laat je het volgend jaar doorgaan. Je kweekt er automatisch veel van met je jongvolkjes.

Na [15 juli](#). Honingbak er af. Kantramen met honing er uit, deze vervangen door kunstraat. En behandelen met mierenzuur. Je kunt ook, dat wordt aangeraden, eerst kijken hoeveel varroamijten er vallen en alleen behandelen als het nodig is (3 dagen meer dan 10 mijten per dag). Zelf doen we dat niet vanwege het meerdere werk en het feit dat je de volken verschillend gaat behandelen wat ook extra werk is. Maar wel heel slim als je niet veel volken hebt. Daarna opvoeren. Het lijkt alsof er in het najaar meer dracht is dan vroeger en daarom controleren we op gewicht of ze genoeg hebben. Vaak is er minder dan 15 kg suiker nodig.

Daarna worden de jongvolkjes met mierenzuur behandeld en zonodig afgevoerd. De uitgeslingerde honingraten niet er weer op zetten. De bijen nemen vaak die ruimte niet in en hebben dan dus teveel ruimte. Wij bewaren ze met azijnzuur en gebruiken ze in het voorjaar in plaats van kunstraat. Of natuurlijk opsmelten. Dat doen we met een stoomwassmelter. Maken daar zelf kunstraat van, dus zonder bestrijdingsmiddelen.

In oktober bekijken we wat er verenigd moet worden. Niet sterk genoeg, te vaak doppen, teveel steeklust, en vooral niet genoeg honing zijn de redenen voor opheffing. Moeren zoeken we niet. De jongste komt boven, die blijft meestal over. (Je houdt dan dus voerramen over. Bewaren we onder azijnzuur in lege bakken). Dan staan ze soms dus op drie bakken. Dat proberen we te corrigeren bij de oxaalzuurbehandeling tegen Kerstmis. Meestal lukt dat. Soms zitten ze op de grens van de bakken en dan moet het in 't voorjaar.

Oxaalzuurbehandeling in de winter doen we altijd.

De voordelen van deze manier van werken zijn sterke volken voor de bestuiving; veel sterker dan gebruikelijk. En ook meer honing.

Ik heb er geen ervaring mee of dit ook zo kan met spaarkastjes. Maar waarom niet zou ik zeggen. Misschien moeten ze op vier bakken, dat is ongeveer even veel als drie van onze bakken.